

Hoe wil jij je genoemd weten?

Een liturgie voor naamgeving en zegening van trans personen

Door Theo Hettema

Verschenen in: *Geruchten* maart 2021, p. 20-21.

Waarom is er in het Dienstboek van de Protestantse Kerk geen handleiding voor gemeenten, die een trans persoon willen zegenen? Dat vroeg Bea Smit zich hardop af in dagblad Trouw (23 februari 2019). Als trans persoon en betrokken kerklid was het al moeilijk genoeg om haar gemeente mee te krijgen in haar nieuwe identiteit. En dan moest de gemeente voor de invulling van een kerkdienst waarin ze met haar nieuwe naam genoemd zou worden en een zegen zou ontvangen eigenlijk ook nog alles zelf bedenken.

Haar vraag resulteerde in een aanvulling op het Dienstboek, in de rubriek Zegeningen, die door de werkgroep Liturgie en kerkmuziek van het Protestants Landelijk Dienstencentrum in november 2019 online werd gepubliceerd.

De voorgestelde naampresentatie en zegening vindt plaats in een zondagmorgendienst. 'Hoe wil jij je genoemd weten bij de Heer van alle levenden, bij de gemeenschap van Jezus Christus en bij de mensen?' vraagt de voorganger aan het gemeentelid dat de zegen ontvangt. Deze noemt zijn/haar nieuwe naam, licht deze toe en vertelt wat dit moment voor haar/hem betekent. Daarna zegent de voorganger het gemeentelid: '[Volle naam], ontvang de zegen van God, Vader, Zoon en Heilige Geest, die liefde in overvloed deelt die ons bij name kent en die nieuw leven geeft, Amen. Wandel in de Geest, vandaag en altijd, en weet dat God betrokken is bij jouw leven. Hij is getrouw.' Hierna zingt de gemeente het gemeentelid toe en wordt de gebeurtenis genoemd in de voorbede.

Om deze kern heen is allerlei variatie aan invulling en aanvulling mogelijk. Het gaat er de werkgroep Liturgie en kerkmuziek niet om voor te schrijven hoe het precies moet, maar om liturgische bouwstenen voor een zinvol geheel aan te reiken.

Dat het tot dit liturgische werkmateriaal is gekomen, bouwt voort op een brochure van de PThU uit 2017 over Transgender, geloof en kerk. Er is gekeken naar theologisch liturgisch materiaal (o.a. van Justin Tanis) en er werd gekeken naar de Anglicaanse kerk, die naamgeving en zegening heeft verbonden aan het bestaande liturgische ritueel van de doopgedachtenis. De ontwikkeling van het materiaal kon verder steunen op het boek *Wondermooi, zoals U mij gemaakt hebt*, dat in dezelfde tijd persklaar werd gemaakt.

Belangrijk uitgangspunt was dat het liturgische voorstel inclusief zou zijn. De teksten zijn geschreven door trans personen, ouders van trans personen en betrokken theologen. In de liturgie is uiteindelijk niet gekozen voor een doopgedachtenis en dat had ook te maken met inclusiviteit. Zou je immers het gedoopt-zijn als voorwaarde moeten stellen voor het ontvangen van een zegen? Een ander uitgangspunt was het pastorale aspect, in de zin van het uitdrukken dat iemand zich gekend weet met zijn of haar levensverhaal en erkend in wie hij of zij is. Dat pastorale aspect zit in de teksten van de liturgie, maar ook in suggesties voor gebeden om te bidden als trans persoon, als pastor met een trans persoon of met naasten.

Het resultaat: een liturgie waarin iedereen kan variëren en tot eigen vormen komen, naar gelang wat past bij de context. De liturgie is inmiddels enige malen gebruikt, als markering van een nieuwe naam en een nieuwe toekomst.

De tekst van de 'Naampresentatie en zegening van een transgender persoon' is te vinden in het online Dienstboek van de Protestantse Kerk dl. 2 <https://www.preekwijzer.nl/document/183752>.

De genoemde PThU-brochure is te vinden op

<https://www.protestantsekerk.nl/download/CAwdEAwUUKRBVQ=&type=pdf>.

Theologische en pastorale doordenking is te vinden in Heleen Zorgdrager e.a., *Wondermooi, zoals U mij gemaakt hebt: handreiking voor gelovige transgender personen en werkers in de kerk* (Utrecht: KokBoekencentrum, 2019).

Theo Hettema werkte voor het Protestants Landelijk Dienstencentrum mee aan de totstandkoming van de genoemde tekst.